

Nr 102.

Av fru **Boman m. fl.**, om utredning rörande distriktsbarnmorskeväsendets organisation m. m.

Den nuvarande organisationen av barnmorskeväsendet i Sverige grundar sig bl. a. på ett beslut av 1943 års riksdag, enligt vilket varje landstingsområde och varje stad som icke deltagar i landsting skall utgöra ett barnmorskedistrikt, i vilket erforderligt antal tjänstebarnmorskor skola vara verkamma.

Omorganisationen 1943 innebar att den tidigare distriktsindelningen, enligt vilken varje distriktsbarnmorska hade ett särskilt distrikt sig anvisat, upphörde. Anledningen till omläggningen var bl. a. att antalet hemförlossningar successivt hade minskats, varigenom distriktsbarnmorskans arbetsbörda kommit att anses såsom icke fullt tillräcklig. Den fulla sysselsättningen skulle åvägabringas genom att distriktsbarnmorskan förutom sina arbetsuppgifter inom den öppna förlossningsvården skulle kunna inkallas till anstalt och där deltaga i den slutna vården.

Tyvärr kom den nya organisationen icke att medföra de fördelar som väntats. Visserligen kunde man härigenom i viss utsträckning neutralisera bristen på barnmorskor inom slutna vård, men å andra sidan kom den öppna vården i hög grad, i synnerhet för landsbygdens vidkommande, att eftersättas.

Den öppna förlossningsvården i vårt land genomgick en genomgripande omorganisation och utbyggnad sedan härom fattats beslut av 1937 års riksdag. Viktigast var måhända att den förebyggande mödra- och barnavården skulle kunna meddelas utan kostnad och att barnmorskorna i vida större omfattning än tidigare skulle medverka härvid. Såvitt gäller tätorter är numera också den förebyggande vården och dess organisation relativt tillfredsställande. För landsbygdens del har dock utvecklingen gått i en annan riktning.

Genom att distriktsbarnmorskorna inom vissa landstingsområden så gott som hela året ha all tjänstgöring förlagd till förlossningsanstalt kunna de icke på tillfredsställande sätt fylla sina arbetsuppgifter inom den förebyggande vården och eftervården. Inom stora delar av den svenska landsbygden förekommer sådan vård i mycket begränsad omfattning.

År 1948 utsände medicinalstyrelsen en cirkulärskrivelse angående distriktsbarnmorskornas arbete inom den öppna förlossningsvården, vari bl. a. följande anbefalldes.

Barnmorska skall å egen mottagning (minst en gång i veckan) kontrollera de blivande mödrarnas hälsotillstånd och havandeskapets fortskridande.

Hon skall inpränta vikten av att barnaföderskor minst tre gånger låta undersöka sig hos läkare.

Hon skall tjänstgöra på mödravårdscentral.

Hon skall medverka till att barnaföderskan erhåller kännedom om samhällets hjälpatgärder.

Hon skall medverka vid lektioner, som avse förebyggande mödravård, förlossning och lustgasgivning.

Hon skall sprida kännedom om möjligheterna att erhålla råd angående förebyggande födelsekontroll.

Hon skall ordna gruppresor för mödrar och barn till mödravårdsstationerna.

Hembesök är en av hennes viktigaste uppgifter. Vid sina hembesök bör hon samtalsvis kontrollera att mödrarna rätt förstått och att de följa givna föreskrifter. Där modern på grund av havandeskapsbesvär eller andra orsaker (långa avstånd, hemmavarande småbarn, trötthet eller dylikt) ej kan besöka barnmorska eller läkare skall barnmorskan göra hembesök. Havandeskapsjukdomar, som ej fordra vård å sjukhus, må skötas av barnmorskan i patientens bostad.

På grund av den korta vårdtiden å förlossningsanstalt är även eftervården av största betydelse, vilket även framhålles i cirkulärskrivelsen.

Flertalet i cirkulärskrivelsen omnämnda distriktsbarnmorskorna åvilande uppgifter utföras emellertid *icke* i praktiken, framför allt beroende på inkallelserna av distriktsbarnmorskorna till anstalt. Härtill kommer emellertid, att man inom vissa landstingsområden strävar att centralisera distriktsbarnmorskorna till större tätorter, vilket synes medföra samma effekt som anstaltsinkallelserna.

En annan faktor, vilken ogynnsamt påverkar distriktsbarnmorskornas arbete i den öppna vården, är att i mycket ringa utsträckning särskilda lokaler finnas inrättade för distriktsbarnmorskornas mottagningar. Distriktsbarnmorskorna tvingas därför att i betydande omfattning upplåta sina privata bostäder för mottagning. Ofta utgår härvid icke någon ersättning till barnmorskan. Det förekommer vidare att barnmorskorna få använda sin egen säng som undersökningsbord. Sådant är icke ägnat att stimulera vare sig barnmorskans eller patientens intresse för den förebyggande mödravården.

Enligt vår uppfattning tarvas genomgripande åtgärder för att landsbygdens kvinnor skola kunna beredas samma möjligheter i vårdhänseende som tätorternas. Inkallelserna av distriktsbarnmorskorna till anstalter böra sålunda i stort sett upphöra. Likaså böra centraliseringstendenserna stävjas. Förekommande indragningar av distriktsbarnmorskätjänster böra jämväl upphöra och ersättas med lämpliga omstationeringar. Den tidigare organisationen med distriktsindelning bör återinföras. Vidare bör genom direkt positiva åtgärder den förebyggande vården stimuleras.

Sålunda bör upplysningsverksamhet bedrivas för att fästa allmänhetens uppmärksamhet på denna vårdform. Ökad anslutningsfrekvens till densamma skulle helt säkert även ernås därest barnmorskorna bereddades tillfälle att närvara vid barnavårdsnämnds handläggning av ärenden rörande mödrahjälp.

Även andra åtgärder kunna tänkas såsom t. ex. inrättande av första distriktsbarnmorsketjänster med uppgift bl. a. att planlägga och effektivisera distriktsbarnmorskeverksamheten.

Det kan ifrågasättas, huruvida en utbyggnad och effektivisering av för- och eftervården skulle kräva ett ökat antal barnmorskor. Detta är visst icke alltid fallet, eftersom den nuvarande organisationen i många hänseenden skulle kunna förbättras utan en mera avsevärd ökning av personal.

Med hänvisning till vad ovan anförts få vi hemställa,

dels att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning rörande distriktsbarnmorskeväsendets organisation, varvid frågan om återinförande av den tidigare distriktsindelningen blir föremål för prövning,

dels att riksdagen ville besluta att i avvaktan härför på indragning eller centralisering av distriktsbarnmorsketjänster icke skall äga rum samt inkallelser till anstaltstjänstgöring endast i trängande fall förekomma.

Stockholm den 24 januari 1951.

Märta Boman.

Jöns Nilsson
i Bästekille.

Eric Nilsson
i Svalöv.
